

- *Про співпрацю Національної академії наук України та Українського союзу промисловців і підприємців (доповідачі – президент НАН України академік НАН України Б.Є. Патон і президент УСПП А.К. Кінах)*
- *Проблеми безпеки АЕС, ядерного паливного циклу та диверсифікації джерел постачання ядерного палива України (доповідач – кандидат фізико-математичних наук В.С. Красноручський)*
- *Геолого-геофізичні проблеми глибинної ізоляції радіоактивних відходів (доповідач – член-кореспондент НАН України С.Б. Шехунова)*
- *Про нагородження відзнаками НАН України та Почесними грамотами НАН України і Центрального комітету профспілки працівників НАН України (доповідач – академік НАН України В.Л. Богданов)*
- *Кадрові та поточні питання*

ІЗ ЗАЛИ ЗАСІДАНЬ ПРЕЗИДІЇ НАН УКРАЇНИ

19 квітня 2017 року

На засіданні Президії НАН України 19 квітня 2017 р. відбулося підписання Меморандуму про співробітництво між Національною академією наук України та Всеукраїнською громадською організацією «Український союз промисловців і підприємців» (УСПП). Основною метою цього документа є налагодження довгострокового взаємовигідного співробітництва між наукою та бізнесом, що має сприяти впровадженню наукових розробок академічних установ у виробництво, відродженню вітчизняної промисловості, зміцненню партнерських стосунків між владою, бізнесом і науковою громадськістю.

На початку засідання члени Президії НАН України та запрошені заслухали інформацію президента НАН України академіка НАН України Бориса Євгеновича Патона про співпрацю Академії з УСПП. Він наголосив, що Український союз промисловців і підприємців є одним із найавторитетніших в Україні громадських неурядових об'єднань ділових кіл країни та суб'єктів економічної діяльності і нещодавно відзначив 25-річчя від дня свого заснування. Національна академія наук України, як зауважив президент НАН України, має значний досвід співпраці з великими підприємствами щодо впровадження результатів наукових розробок у виробництво. Він висловив сподівання, що підписання Меморандуму сприятиме більш активному впровадженню вітчизняних наукових розробок у промисловість України, і зазначив, що Академія наук відкрита для співпраці з малим та середнім бізнесом і здатна запропонувати досить широкий спектр розробок інноваційного характеру для малих та середніх підприємств.

Далі академік НАН України Б.Є. Патон запросив до слова президента Українського союзу промисловців і підприємців Анатолія Кириловича Кінаха, який передав щирі вітання від членів цього об'єднання. Представники УСПП разом з іншими всеукраїнськими об'єднаннями та асоціаціями працюють, забезпечуючи діяльність держави, зокрема й у складі Антикри-

Підписання Меморандуму про співробітництво між НАН України та Українським союзом промисловців і підприємців

зової ради громадських організацій України. Результатом одного з напрямів їхньої роботи стала Антикризова програма спільних дій влади і бізнесу, адаптована, в тому числі, і до завдань поточного 2017 року.

За словами А.К. Кінаха, у цій відповідальній роботі активну участь беруть установи Національної академії наук України. Проте ситуація доволі складна, і щоб не допустити загострення негативних тенденцій, які спостерігаються зараз в економічній сфері, потрібна більш системна, програмна, більш тісна взаємодія реального сектору економіки країни з Академією, в якій найбільшою мірою сконцентровано інтелект, досвід та професіоналізм.

Президент УСПП зауважив, що, на жаль, Україна й досі не має чітких системних програм і стратегій свого розвитку. Однак держава не може розвиватися в умовах сучасних глобальних ризиків, не маючи конкретного плану хоча б на середньострокову перспективу. Він також підкреслив, що під загрозою опинилося майбутнє базових наукоємних галузей держави, які формують місце України у світовому розподілі праці, зокрема ракетно-космічного комплексу, авіабудування, енергомашинобудування тощо. Основні фонди та устаткування мають на сьогодні безпрецедентно високий рівень морального і фізичного зносу, і якщо найближчим часом не розпочати їх відновлення та

модернізацію, ми можемо взагалі втратити ці активи.

А.К. Кінах зупинився також на питаннях дефіциту кваліфікованих робітничих кадрів в Україні, пов'язаному з впливом робочої сили на захід, на важливості ефективного цільового використання ресурсів, а також дав аналіз структури українського експорту. «На жаль, нині Україна опинилася на межі деіндустріалізації, перетворення на сировинний придаток розвинутого світу, експортуючи переважно продукцію з низьким ступенем переробки та кваліфіковану робочу силу. Час припинити такі деструктивні процеси, переорієнтувати підприємства і компанії на виробництво продукції з високою доданою вартістю, що неможливо без участі передової науки. Ми всіляко підтримуємо прагматичні проекти Академії і готові, поєднуючи зусилля, сприяти їх втіленню в життя», — сказав А.К. Кінах.

На завершення свого виступу президент УСПП зазначив, що, незважаючи на всі проблеми, Україна має величезний науково-технічний, промисловий, кадровий і природно-географічний потенціал. І цей потенціал необхідно задіяти з метою максимально повного забезпечення розвитку задля надійного майбутнього нашої держави. Він подякував науковцям Академії за підтримку і висловив надію на подальшу плідну співпрацю.

Після церемонії підписання Меморандуму про співробітництво між Національною академією наук України та Всеукраїнською громадською організацією «Український союз промисловців і підприємців» президент НАН України академік НАН України Б.Є. Патон висловив упевненість, що цей документ сприятиме зміцненню партнерських відносин між сторонами, впровадженню наукових розробок у реальний сектор виробництва та відродженню вітчизняної промисловості.

* * *

Далі члени Президії НАН України та запрошені заслухали наукову доповідь директора Науково-технічного комплексу «Ядерний паливний цикл» Національного наукового цен-

тру «Харківський фізико-технічний інститут» кандидата фізико-математичних наук **Володимира Семеновича Красноруцького** про проблеми безпеки АЕС, ядерного паливного циклу та диверсифікації джерел постачання ядерного палива України (стенограму див. с. 16).

У доповіді було розглянуто актуальні і комплексні проблеми безпеки енергоблоків АЕС України, особливу увагу приділено питанням диверсифікації ядерного палива для реакторів ВВЕР-1000. Вирішення цих проблем потребує не лише виконання усіх фізичних і технічних завдань з впровадження нових видів ядерного палива, а й створення власного промислового виробництва ядерного палива, що сприятиме забезпеченню енергетичної незалежності України.

В обговоренні доповіді взяли участь академік НАН України Б.Є. Патон, президент Державного підприємства «Національна атомна енергогенеруюча компанія «Енергоатом» Ю.О. Недашковський, радник Президії НАН України, почесний директор Інституту магнетизму НАН України та МОН України академік НАН України В.Г. Бар'яхтар, директор Інституту ядерних досліджень НАН України член-кореспондент НАН України В.І. Слісєнко, академік-секретар Відділення ядерної фізики та енергетики НАН України академік НАН України М.Ф. Шульга, академік-секретар Відділення біохімії, фізіології та молекулярної біології НАН України, директор Інституту біохімії ім. О.В. Палладіна НАН України академік НАН України С.В. Комісаренко.

У доповіді і виступах наголошувалося, що наукове забезпечення ядерної енергетики, яка виробила в минулому році 53% всього обсягу електроенергії в країні, має дуже важливе значення для держави. Враховуючи наявні проблеми з видобуванням і постачанням вугілля для об'єктів теплової енергетики, атомна енергетика відіграє істотну роль в енергозабезпеченні України.

Впровадження ядерного палива виробництва компанії «Вестингауз» (Westinghouse) на енергоблоках АЕС України дозволяє державі посилити свою енергонезалежність. На сьогодні

Доповідь кандидата фізико-математичних наук Володимира Семеновича Красноруцького

ні, завдяки зусиллям зокрема і фахівців Академії, замінено 30% усього палива, що використовується вітчизняними атомними станціями, що дало змогу заощадити 1,3 млрд грн.

Серед основних напрямів робіт, спрямованих на безпеку ядерних установок України, на особливу увагу заслуговує питання подовження терміну експлуатації ядерних енергоблоків. За оцінками НАЕК «Енергоатом», економічний ефект від подовження терміну експлуатації одного енергоблоку становить близько 1,5 млрд доларів США на рік. Було відзначено, що внесок Академії у розроблення відповідних технологій та їх впровадження оцінюється порядку 50%.

Президія НАН України підкреслила, що профільним установам Академії потрібно зосередитися на розробленні концепції ядерного паливного циклу, виборі та обґрунтуванні типів реакторів, які мають вводитися до структури атомної енергетики України у середньостроковій перспективі.

Підбиваючи підсумки обговорення, президент НАН України академік Б.Є. Патон висловив переконання, що організація наукових досліджень з цього напрямку вимагає насамперед скоординованої програми співробітництва установ НАН України з НАЕК «Енергоатом», а тому слід поглибити співпрацю в рамках Генеральної угоди, підписаної в квітні 2015 р., та оновити наявний перелік першочергових робіт,

Доповідь члена-кореспондента НАН України Стелли Борисівни Шехунової

в якому передбачити заходи з більш активного залучення академічних установ до науково-технічного супроводу ядерної енергетики.

* * *

Далі учасники засідання заслухали і обговорили наукову доповідь заступника директора Інституту геологічних наук НАН України члена-кореспондента НАН України **Стелли Борисівни Шехунової**, присвячену геолого-геофізичним проблемам глибинної ізоляції радіоактивних відходів (докладніше див. с. 24).

У доповіді було розглянуто питання, пов'язані з науковим обґрунтуванням створення сховищ геологічного типу для ізоляції небезпечних відходів від біосфери. До категорії небезпечних відходів промислових підприємств України належать, зокрема, відходи, які не підлягають повній утилізації через високу радіо- та/або хімічну токсичність і потребують тривалого зберігання в ізольованих сховищах. У багатьох країнах світу на законодавчому рівні передбачена підземна ізоляція таких відходів.

В обговоренні доповіді взяли участь академік НАН України Б.Є. Патон, директор Державної установи «Науково-інженерний центр радіогідроекологічних полігонних досліджень» НАН України академік НАН України В.М. Шестопапов, директор Інституту геофізики ім. С.І. Субботіна НАН України академік НАН України В.І. Старостенко, начальник від-

ділу аварійної готовності та радіаційного захисту — державний інспектор Департаменту з питань безпеки ядерних установок Державної інспекції ядерного регулювання України Т.Я. Кутузова, академік-секретар Відділення наук про Землю НАН України, директор Інституту геохімії, мінералогії та рудоутворення ім. М.П. Семененка НАН України академік НАН України О.М. Пономаренко.

У виступах особливо було наголошено на важливості реалізації комплексу робіт з глибинної ізоляції високо- і середньорадіоактивних відходів та інших видів небезпечних відходів, яка має здійснюватися у сховищах геологічного типу, зокрема у надрах Чорнобильської зони відчуження. Це положення вже практично узгодили всі зацікавлені сторони. Підкреслювалося, що створенню багаторівневої безпеки майбутнього сховища мають передувати пошуково-дослідницькі роботи, у виконанні яких можуть брати участь установи Академії.

Академік НАН України Б.Є. Патон, підбиваючи підсумки обговорення, поінформував присутніх, що у Франції таке геологічне сховище для радіоактивних відходів і відпрацьованого ядерного палива вже перебуває на стадії будівництва, тоді як в Україні ще навіть не розпочато геолого-пошукові роботи з дослідження розрізу рекомендованої ділянки зони відчуження. Було запропоновано створити Міжвідомчу науково-методичну раду з представників Академії, Мінприроди України, Держатомрегулювання і Держагентства з управління зоною відчуження як перший практичний крок для вирішення цієї стратегічної для України проблеми.

* * *

Члени Президії НАН України розглянули також низку поточних питань:

- прийняли рішення про участь установ НАН України у відзначенні у 2017 р. Дня пам'яті та примирення і 72-ї річниці перемоги над нацизмом у Другій світовій війні і ухвалили відповідні заходи;
- заслухали інформацію щодо формування складу Наукового комітету Національної ради з питань розвитку науки і технологій.

* * *

Крім того, Президія НАН України ухвалила низку організаційних і кадрових рішень.

Призначено:

- члена-кореспондента НАН України **Федорова Олега Павловича** на посаду директора Інституту космічних досліджень НАН України та ДКА України;
- академіка НАН України **Булата Анатолія Федоровича** на посаду директора Інституту геотехнічної механіки ім. М.С. Полякова НАН України;
- доктора технічних наук **Дзензерського Віктора Олександровича** на посаду директора Інституту транспортних систем і технологій НАН України;
- академіка НАН України **Івасишина Ореста Михайловича** на посаду директора Інституту металофізики ім. Г.В. Курдюмова НАН України;
- академіка НАН України **Загороднього Анатолія Глібовича** на посаду директора Інституту теоретичної фізики ім. М.М. Боголюбова НАН України;
- академіка НАН України **Яцківа Ярослава Степановича** на посаду директора Головної астрономічної обсерваторії НАН України;
- академіка НАН України **Гнатченка Сергія Леонідовича** на посаду директора Фізико-технічного інституту низьких температур ім. Б.І. Веркіна НАН України;
- доктора фізико-математичних наук **Білошенка Віктора Олександровича** на посаду директора Донецького фізико-технічного інституту ім. О.О. Галкіна НАН України;
- доктора фізико-математичних наук **Захаренка Вячеслава Володимировича** на посаду директора Радіоастрономічного інституту НАН України;
- академіка НАН України, почесного директора Радіоастрономічного інституту НАН України **Литвиненка Леоніда Миколайовича** на посаду радника при дирекції цієї установи;
- доктора фізико-математичних наук **Гомонай Ганну Миколайовичу** на посаду директора Інституту електронної фізики НАН України;
- академіка НАН України, почесного директора Інституту електронної фізики НАН України **Шпеника Отто Бартоломійовича** на посаду радника при дирекції цього інституту;
- академіка НАН України **Руденка Леоніда Григоровича** на посаду директора Інституту географії НАН України;
- члена-кореспондента НАН України **Шапаря Аркадія Григоровича** на посаду директора Інституту проблем природокористування та екології НАН України;
- академіка НАН України **Шестопалова Вячеслава Михайловича** на посаду директора Державної уста-

нови «Науково-інженерний центр радіоідрогеоекологічних полігонних досліджень НАН України»;

- доктора технічних наук **Вовченка Олександра Івановича** на посаду директора Інституту імпульсних процесів і технологій НАН України;
- доктора технічних наук **Нарівського Анатолія Васильовича** на посаду директора Фізико-технологічного інституту металів та сплавів НАН України;
- академіка НАН України **Кириленка Олександра Васильовича** на посаду директора Інституту електродинаміки НАН України;
- академіка НАН України **Попова Анатолія Федоровича** на посаду директора Інституту фізико-органічної хімії і вуглекислоти ім. Л.М. Литвиненка НАН України;
- академіка НАН України **Андронаті Сергія Андрійовича** на посаду директора Фізико-хімічного інституту ім. О.В. Богатського НАН України;
- доктора хімічних наук **Кириллова Святослава Олександровича** на посаду директора Міжвідомчого відділення електрохімічної енергетики НАН України;
- академіка НАН України **Сибірського Андрія Андрійовича** на посаду директора Інституту біології клітини НАН України;
- академіка НАН України **Поповича Мирослава Володимировича** на посаду директора Інституту філософії ім. Г.С. Сковороди НАН України;
- доктора історичних наук **Бруняка Ігоря Вікторовича** на посаду директора Одеського археологічного музею НАН України;
- кандидата історичних наук **Титову Олену Миколайівну** на посаду директора Центру пам'яткознавства НАН України і Українського товариства охорони пам'яток історії та культури;
- кандидата філологічних наук **Железняка Миколу Григоровича** на посаду директора Державної установи «Інститут енциклопедичних досліджень НАН України»;
- кандидата філологічних наук **Богомолова Олександра Вікторовича** на посаду директора Інституту сходознавства ім. А.Ю. Кримського НАН України;
- члена-кореспондента НАН України **Нахліка Євгена Казимировича** на посаду директора Державної установи «Інститут Івана Франка НАН України»;
- академіка НАН України **Скришник Ганну Аркадійовичу** на посаду директора Інституту мистецтвознавства, фольклористики та етнології ім. М.Т. Рильського НАН України;
- академіка НАН України **Павлока Степана Петровича** на посаду директора Інституту народознавства НАН України;
- академіка НАН України **Широкова Володимира Анатолійовича** на посаду директора Українського мовно-інформаційного фонду НАН України;

- доктора філологічних наук **Ажнюка Богдана Миколайовича** на посаду директора Інституту мовознавства ім. О.О. Потебні НАН України;
- академіка НАН України **Скляренка Віталія Григоровича** почесним директором Інституту мовознавства ім. О.О. Потебні НАН України;
- члена-кореспондента НАН України **Радишевського Ростислава Петровича** на посаду директора Міжнародної школи україністики НАН України;
- кандидата фізико-математичних наук **Тарадія Володимира Кириловича** на посаду директора Міжнародного центру астрономічних та медико-екологічних досліджень при Президії НАН України;
- кандидата технічних наук **Влайкова Георгія Георгійовича** на посаду директора Технічного центру НАН України;
- кандидата хімічних наук **Кореняка Геннадія Іларіоновича** на посаду директора Державної установи «Центр проблем наукового забезпечення розвитку регіонів НАН України»;
- кандидата юридичних наук **Капіцу Юрія Михайловича** на посаду директора Центру досліджень інтелектуальної власності і трансферу технологій НАН України.

Затверджено:

- кандидата хімічних наук **Будзінську Віру Леонідівну** на посаді ученого секретаря Інституту хімії високомолекулярних сполук НАН України.

Погоджено кандидатуру:

- доктора фізико-математичних наук **Островського Василя Львовича** на посаду завідувача відділу функціонального аналізу Інституту математики НАН України;
- доктора технічних наук **Андрійчука Михайла Івановича** на посаду завідувача відділу числових методів математичної фізики Інституту прикладних проблем механіки і математики ім. Я.С. Підстригача НАН України;
- доктора технічних наук **Силванюка Віктора Петровича** на посаду завідувача відділу теоретичних основ механіки руйнування Фізико-механічного інституту ім. Г.В. Карпенка НАН України;
- члена-кореспондента НАН України **Огенка Володимира Михайловича** на посаду завідувача відділу фізико-неорганічної хімії Інституту загальної та неорганічної хімії ім. В.І. Вернадського НАН України.

Відзнакою НАН України «За професійні здобутки» нагороджено:

- старшого наукового співробітника Інституту проблем реєстрації інформації НАН України кандидата фізико-математичних наук **Антонова Євгена Євгено-**

вича за багатолітню плідну працю, вагомі здобутки у науково-організаційній діяльності та особистий внесок у розвиток наукових досліджень у галузі оптичних і нанотехнологій;

- радника при дирекції Інституту геологічних наук НАН України члена-кореспондента НАН України **Митропольського Олексія Юрійовича** за багатолітню плідну наукову, науково-організаційну і педагогічну працю та вагомий внесок у розвиток геологічних досліджень;
- заступника директора Малою державного науково-виробничого підприємства «Лінатек» Науково-технологічного алмазного концерну «АЛКОН» НАН України кандидата технічних наук **Гриценка Едуарда Івановича** за багатолітню плідну працю та вагомі професійні здобутки у розробленні технологій виготовлення ріжучих інструментів із надтвердих матеріалів та організацію їх виробництва.

Відзнакою НАН України «Талант, натхнення, праця» нагороджено:

- молодшого наукового співробітника, голову ради молодих вчених і спеціалістів Державної наукової установи «Науково-технологічний комплекс «Інститут монокристалів» НАН України» **Лукашову Майю Сергіївну** за плідну наукову працю, особисті творчі здобутки у розробленні і дослідженні властивостей сорбційних матеріалів та активну громадську діяльність.

Подякою НАН України відзначено:

- старшого лаборанта Інституту теоретичної фізики ім. М.М. Боголюбова НАН України **Філіпчука Степана Павловича** за багатолітню плідну працю та особисті творчі здобутки у науково-винахідницькій діяльності;
- співробітників Державної установи «Інститут економіки та прогнозування НАН України» — **Артьому Тетяну Іванівну, Балакіреву Ольгу Миколаївну, Близнюк Вікторію Валеріївну, Бобух Ірину Миколаївну, Бородіну Олену Миколаївну, Дейнеко Людмилу Вікторівну, Зимовця Владислава Вікторовича, Луїну Інну Олександрівну, Никифорок Олену Ігорівну, Прокопу Ігоря Васильовича, Пустовойтенка Валерія Павловича, Шелудько Наталію Михайлівну** — за багаторічну плідну працю, вагомі здобутки у професійній діяльності та значний особистий внесок у розвиток наукових досліджень та з нагоди 20-річчя від дня заснування установи.

Почесною грамотою Президії НАН України і Центрального комітету профспілки працівників НАН України нагороджено:

- головного наукового співробітника Інституту проблем реєстрації інформації НАН України доктора

технічних наук, професора **Матова Олександра Яковича** за багатолітню плідну працю вченого і педагога та вагомий особистий внесок у розроблення сучасних інформаційних технологій;

- трудовий колектив Міжнародного науково-навчального центру інформаційних технологій та систем НАН України та МОН України за багатолітню плідну працю, вагомий внесок у дослідження і розробку сучасних інформаційних технологій обробки інформації та з нагоди 20-річчя з часу заснування установи;

- завідувача відділу Інституту теоретичної фізики ім. М.М. Боголюбова НАН України доктора фізико-математичних наук, професора **Гаврилика Олександра Михайловича** за багатолітню плідну наукову, науково-організаційну і педагогічну працю та вагомий внесок у вирішення нелінійних задач квантової фізики;

- провідного наукового співробітника Інституту теоретичної фізики ім. М.М. Боголюбова НАН України доктора фізико-математичних наук **Єнковського Ласло Ласловича** за багатолітню плідну наукову працю та вагомий творчі здобутки у галузі фізики високих густин енергії;

- головного наукового співробітника Інституту теоретичної фізики ім. М.М. Боголюбова НАН України доктора фізико-математичних наук, професора **Синюкова Юрія Михайловича** за багатолітню плідну працю вченого і педагога та вагомий творчі здобутки у галузі фізики високих густин енергії;

- головного наукового співробітника Інституту теоретичної фізики ім. М.М. Боголюбова НАН України доктора фізико-математичних наук **Харченка Владислава Федоровича** за багатолітню плідну творчу працю та вагомий внесок у розвиток наукових досліджень у галузі теоретичної фізики;

- старшого наукового співробітника Донецького фізико-технічного інституту ім. О.О. Галкіна НАН

України кандидата фізико-математичних наук **Акимова Геннадія Яковича** за багатолітню плідну наукову працю та вагомий творчі здобутки у галузі фізичного матеріалознавства;

- завідувача планово-виробничого відділу Державної наукової установи «Науково-технологічний комплекс «Інститут монокристалів» НАН України» **Пастернак Олену Володимирівну** за багатолітню сумлінну працю, вагомий професійні здобутки та особистий внесок у розвиток наукових досліджень в установі;

- головного бухгалтера Державної наукової установи «Науково-технологічний комплекс «Інститут монокристалів» НАН України» **Карабіло Марину Віталіївну** за багатолітню сумлінну працю, відповідальне ставлення до виконання посадових обов'язків та значні професійні здобутки;

- начальника центральної заводської лабораторії Державного підприємства «Завод хімічних реактивів» Науково-технологічного комплексу «Інститут монокристалів» НАН України **Калашникову Олену Євгеніївну** за багатолітню сумлінну працю та вагомий особистий внесок у розробку і впровадження у виробництво технологій отримання активних фармацевтичних інгредієнтів;

- співробітників Державної установи «Інститут економіки та прогнозування НАН України» — Богдан Тетяну Петрівну, Венгера Віталія Васильовича, Дячука Олександра Анатолійовича, Єгорова Ігоря Юрійовича, Небрат Вікторію Василівну, Подольця Романа Здиславовича, Степанову Олену Вікторівну, Шубравську Олену Василівну, Шумську Світлану Степанівну — за багаторічну плідну працю, вагомий здобутки у професійній діяльності та значний особистий внесок у розвиток наукових досліджень та з нагоди 20-річчя від дня заснування установи.

За матеріалами засідання підготувала О.О. МЕЛЕЖИК